

Федоров В. А.

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри теорії держави і права*

МІЖНАРОДНІ ІНСТИТУЦІЇ ТА ФОРМУВАННЯ ЗОВНІШНЬОГО ДЕРЖАВНОГО БОРГУ УКРАЇНИ

Зовнішній борг будь – якої країни є сумою її зобов'язань, що склалися на певну дату перед іноземними кредиторами у формі грошей, товарів, послуг.

Всі державні внутрішні та зовнішні запозичення здійснюються в межах граничного обсягу державного боргу. Для додержання стабільної економічної ситуації в країні загальна сума запозичень не повинна пере- 127 вищувати критичну загальну суму державного боргу, яка складає майже 62 млрд. дол. США та має відстежуватись та контролюватись відповідними органами.

Міжнародний державний кредит включає сукупність відносин, яких держава виступає на світовому фінансовому ринку в ролі позичальника чи кредитора. Ці відносини набувають форми державних зовнішніх позик, які надаються на принципах зворотності, строковості і відплатності та включаються в державний борг країни.

Жодні правовідносини в галузі державного кредиту не можуть виникати і розвиватися без відповідного правового їх оформлення, створення нормативної бази та чіткої системи взаємодії з міжнародними фінансово – кредитними організаціями.

Інституційна система міжнародних і валютно – фінансових відносин включає численні міжнародні організації. Їх об'єднує спільна мета – розвиток співробітництва і забезпечення цілісності та стабілізації складного і суперечливого всесвітнього господарства. До організацій, що мають всесвітнє значення, відносять спеціалізовані інститути ООН: Міжнародний валютний фонд; Міжнародний банк реконструкції та розвитку; Міжнародна асоціація розвитку; Міжнародна фінансова корпорація, Світовий банк. Відносини України міжнародними фінансовими організаціями юридично зумовлюється Законом України «Про вступ України до Міжнародного валютного фонду, Міжнародного банку реконструкції та розвитку, Міжнародної фінансової корпорації, Міжнародної асоціації розвитку та Багатостороннього агентства по гарантіях інвестицій» та угодами між Україною і вказаними організаціями. Програми кредитування Світовим банком передбачають ряд операцій, кожна з яких стосується конкретних вимог, пов'язаних з перебудовою і капіталовкладеннями. Співробітництво з

Міжнародним валютним фондом пов'язане з регулюванням валютно – кредитних відносин і наданням Україні допомоги при валютних ускладненнях шляхом коротко – і середньострокових кредитів. З Європейським банком реконструкції і розвитку Україна співробітничает за такими напрямками, як енергетика і телекомунікації. Головним призначенням кредитів «стенд – бай» є кредитування макроекономічних програм у країнах – членах МВФ. Кошти надаються окремими порціями (траншами) через встановлені проміжки часу. Хід виконання кредитної угоди контролюється за допомогою цільових критеріїв. З їх досягненням позичальник отримує наступну порцію кредиту. Стабілізаційні програми розробляються МВФ спільно з країною – позичальником. Програми спрямовані на використання переважно ринкового регулювання економіки, мають дефляційний характер. Вони включають: скорочення державних витрат, особливо на соціальні потреби; збільшення податків на особисті доходи; відміну або зменшення державних субсидій на продовольство і товари широкого вжитку; підвищення облікових ставок, обмеження обсягу кредиту; девальвацію національної валюти, запровадження єдиного валютного курсу, регулювання зовнішньої заборгованості.

За даними на 30.06.2012, загальна сума державного боргу України складала майже 480 млрд. грн. або 60 млрд. дол. США. Але це загальна сума боргу, яка включає і внутрішній, і зовнішній, і гарантований борг, коли уряд доручається за приватних інвесторів. Якщо поррахувати лише безпосередній борг, то виходить, що внутрішній борг складає 161,8 млрд. грн. або близько 20 млрд. дол., а зовнішній борг майже 25 млрд. дол. або 196 млрд. грн. Однак вже на кінець вересня 2012 року сума державного боргу України склала майже 62 млрд. дол. США, тобто зовнішній борг України у вересні 2012 року виріс на 2 % – майже до \$37 мільярдів, а внутрішній – на відсоток до \$26 мільярдів.

Сутність відносин щодо зовнішнього боргу розкривається через специфічні характеристики цих відносин, що відрізняють їх від боргових відносин між резидентами однієї країни. Ці специфічні особливості зумовлені економічними, політичними та правовими відмінностями позичальника та кредитора, а також взаємозв'язком зовнішнього боргу з державним бюджетом і платіжним балансом.

Основною метою державних зовнішніх позик є сприяння зміцненню економічного потенціалу, подоланню фінансових труднощів держави, а ефективне їх використання призведе до економічного зростання та фінансової стабільності в майбутньому.

Таким чином зовнішній державний борг є дуже важливою складовою для функціонування України та є однією з основних ознак сучасної держави.